

Gods wet - vriend of vijand?

Hoe kan ik veranderen?

Waarom zit ik altijd weer te worstelen?

Iedere oprechte christen voelt de pijn

van het falen, het berouw waarvan je

dacht dat het echt was. En dan ga je

toch weer de fout in.

Jacqueline van der Waals heeft dat heel herkenbaar onder woorden gebracht:

*Ik ben mijn zonde moe en mijn berouw.
Ik ben mij zelve moede en ik ben
het zoeken moe naar God, dien ik niet ken,
en dien ik toch zoo gaarne kennen zou.¹*

Hoe kom ik dichterbij God? Hoe zal ik meer op Hem gaan lijken?

Leren leven voor God

Het antwoord op die vragen is in de loop van de tijd geweldig veranderd. Kort gezegd: eerst ging het over de wet en nu over de genade.

Doordat bijvoorbeeld in de preken sterk de nadruk is gelegd op de wet en Gods boosheid over het schenden van zijn heilige wet, werden en worden christenen gestimuleerd om hun leven te veranderen. Dat gaf vaak weinig vreugde. Je wordt opgezadeld met een schuldgevoel. En met zulke nare emoties verandert er ook niet zoveel in je leven, hoogstens uit angst.

Er verandert pas wat als je door genade geraakt wordt. Verwondering over genade en over acceptatie zijn sterke stimulansen om het anders te gaan doen. Je ervaart dat als je elke dag begint bij wat Christus deed, niet bij wat jij moest doen of gaat doen.² Zo weet je je geaccepteerd, zelfs ondanks wat je deed en ook ondanks wat je gaat doen. Dat goede nieuws raakt je zo dat je graag voor God wilt leven. In die liefde gaat het allemaal ook veel meer bloeien in je leven. Je komt een stuk dichterbij God.

Heftige reactie

Die ontdekking van genade is een groot feest. Dat was ook het feest van de Reformatie. En steeds weer moeten we dat feest leren vieren als we het idee gekregen hebben dat de regeltjes overheersend zijn geworden. In de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt werd dat laatste wel zo beleefd, omdat er sterk gewerkt werd met belofte en eis (regel) in het verbond. Je kreeg eerst de belofte. En dan werd het tijd om de eis te doen. Zo kwam het nogal eens over. Waar Christus te weinig in het midden staat³, komt er druk op onze inzet te liggen. Het is de druk van de wet. En wanneer dan de genade ontdekt en geproefd wordt, is dat een nieuwe fase in het geloof, een nieuwe lente. Alles wat met de wet te maken heeft, roept daarna alleen maar negatieve gevoelens op. Dan is er een sterke anti-de-wetstemming.

En de nekhaartjes gaan overeind als er gepreekt wordt over Gods regels en wet. 'Hoor je dat? Daar gaan we weer! Terug van de vreugde over de genade in de pressie van de wet.'

Tegen-de-wetbeweging

Laten we elkaar eerst blij omarmen in de ontdekking van de genade voordat we de discussie starten. Wie gelooft dat Christus alles voor je heeft gedaan, heeft de belangrijkste ontdekking van zijn of haar leven gedaan. Het is genade. In die sfeer van de genade is het goed om van gedachten te wisselen over wat de wet nu wel of niet te betekenen heeft in een leven uit die genade. Dat is een positieve inzet als je in discussie gaat met anti-de-wetchristenen. Vaak zijn zij geraakt door het totale van Christus' werk.

Tim Keller wijst op een goede balans in je geloofsleven. 'Aan het ene uiteinde van de balans staat het wetticisme. Dat is de leer of de gedachtegang die inhoudt dat we onszelf kunnen verlossen door onze manier van leven. Aan het andere uiteinde staat het antinomisme, of – in gewoon Nederlands – het relativisme. Dat is de opvatting dat het er niet toe doet hoe we leven omdat God, als Hij bestaat, toch wel van iedereen houdt.'⁴ Als ik dat lees, schrik ik hoe vaak je dit soort geluiden ook in de kerk hoort. Dan is echt het werk van Jezus in geding. Maar ook bij hen die juist dat werk van Jezus heel hoog en centraal willen houden en veel over genade (s)preken, kun je horen dat een heilig en goed leven er niet meer zo toe doet, en de wet dus ook niet. 'Maar', schrijft Keller, 'als onze verkondiging van het evangelie ook maar even lijkt op "je moet geloven en goed leven om te worden gered" of "God heeft iedereen lief en accepteert iedereen zoals hij of zij is", zullen we merken dat bekering uitblijft.'⁵

In de geschiedenis van de kerk⁶ is dit punt al een aantal keren aan de orde geweest. Ook in onze tijd gaat het gesprek door. Leven we door de wet of door de Geest? Zijn we vol van genade of hangen we aan regels? Is de wet nu mijn vriend of niet?

Vriend of vijand

Het kan zijn dat de wet – in de kerk of elders – door anderen of door jezelf zo gebruikt is dat hij een regelrechte bedreiging is voor al je vreugde in het geloof, voor je beleving van de genade en voor het dienen van God. Inderdaad is de wet een vijand als hij door anderen of door jouzelf gebruikt wordt/is om vrede met God te krijgen. Maar als je relatie met God rust in het werk van Jezus Christus, ga je de genade in de wet zien. Het is de wet van Christus.

Dat werd zo mooi afgebeeld in Gods huis. Waar kon je de wet vinden? Onder het deksel van de verzoening in de ark van God.⁷ Pas als alles goed was via het bloed dat op het deksel gesprendeld werd, kwam de wet in beeld.

Wie de verzoening bij Jezus zoekt (en niet in de wet), krijgt een andere kijk op de wet.⁸ De wet wordt je vriend.⁹

Dat betekent niet dat de wet je alleen maar knuffelt. Dat zou zo zijn als je zonder zonde was. De wet laat je je zonde voelen. Maar het is een vriend die je je falen toont, opdat je weer in de vrijheid komt, weer bij Christus uitkomt en alles alleen van Hem, ja alleen van Hem verwacht.

1 Zie https://www.dbnl.org/tekst/waal007gebro1_01/waal-007gebro1_01_0025.php.

2 Richard F. Lovelace, *Dynamics of spiritual life* (InterVarsity Press, 1979, p. 101) noemt dat gaan staan op het platform dat Luther weer ontdekt heeft.

3 Dat is wel een risico bij heel sterk verbondsmatig denken.

4 Tim Keller, *Centrum Kerk*, Franeker, 2014, p. 20; zowel het woord *antinomisme* als *antinomianisme* wordt gebruikt om de 'anti-de-wet'-mentaliteit te beschrijven.

5 Keller, *a.w.*, p. 26-27.

6 De term 'anti-de-wetpersoon' of antinomiaan komt van Luther, die na de ontdekking van pure genade in de Reformatie te maken kreeg met enthousiastelingen die de wet wilden afschaffen. Hoewel Luther wel aanleiding had gegeven tot die houding, laat hij weten dat hij er niks mee te maken wil hebben. Hij schrijft een pamflet 'Tegen de Antinomianen'. Je kunt dat vinden in: Herman J. Selderhuis (red.), *Luther verzameld*, Utrecht, 2016, deel I, p. 607-617.

7 Zie o.a. Deut. 10:1-5; Ex. 34:29.

8 Zijn wet is fijn, zie Mat. 11:28-30.

9 Zie Mark Jones, *Antinomianism. Reformed theology's unwelcome guest?*, P&R publishing, 2013, p. 54. Wie eens in dit onderwerp wil duiken, vindt hier een pittige maar mooie (Engelse) gids.

In de genade krijg je ook ruimte om te zien dat de wet ons veel van God laat zien. Zijn karakter liet Hij met zijn vinger in de stenen tafelen verschijnen. De wet is Vaders gezicht. De wet is heilig. Hij is mooi. Hij is zuiver. Ja – zo vatte zijn Zoon de wet samen – Hij is liefde.

*De wet is je **vijand** als je hem gebruikt om je verhouding tot God recht te zetten (rechtvaardiging).*

Kijk maar:

'De zonde mag niet langer over u heersen, want u staat niet onder de wet, maar leeft onder de genade' (Rom. 6:14).

'Hij heeft ons geschikt gemaakt om het nieuwe verbond te dienen: niet het verbond van een geschreven wet, maar dat van zijn Geest. Want de letter doodt, maar de Geest maakt levend' (2 Kor. 3:6).

'... wanneer u door de Geest geleid wordt, bent u niet onderworpen aan de wet' (Gal. 5:18).

*De wet is je **viend** als je vanuit de genade je leven aan Jezus wilt geven (heiliging).*

Kijk maar:

'De wet van de Geest die in Christus Jezus leven brengt, heeft u bevrijd van de wet van de zonde en de dood' (Rom. 8:2).

'Draag elkaars lasten, zo leeft u de wet van Christus na' (Gal. 6:2).

'Wie zich daarentegen spiegelt in de volmaakte wet die vrijheid brengt, en dat blijft doen, niet als iemand die hoort en vergeet, maar als iemand die ernaar handelt – hem valt geluk ten deel, juist om wat hij doet' (Jak. 1:25).

Preek: prachtig en krachtig

Ik heb de indruk dat in preken nogal eens de (herontdekte) genade zo centraal gesteld wordt dat de wet uit beeld is verdwenen. Er is ook door invloed van onze cultuur een anti-de-wetsentiment. En dan heb ik het nog niet eens over de weerzin om de wet voor te lezen in de eredienst, maar met name over de afkeer die algemeen wordt ervaren over vermanende prediking. Die wordt beleefd als een terugval in wetticisme. Dus vermaning komt niet meer aan de orde. Alleen de genade die goedkoop wordt.

Het probleem is dat de bijbelse lijn vervaagt. In Gods Woord staan de genade en de verlossing door Jezus centraal. Maar worden er niet overal vermaningen aan gekoppeld? Horen we dat nog terug in preken?

Antinomisme
Alleen Christus' werk

Bijbel
Alleen Christus' werk
Vermaningen en aansporingen

De bedoeling is goed als je door sterk genade te preken de levens van mensen wilt raken, ook zo dat ze geraakt hun leven aan God wijden. Maar als de wet en de vermaningen helemaal niet meer aan de orde komen, wordt het vaag. Dan gaat het over een soort goed gevoel dat geen heilige effecten heeft (tenminste, die worden dan niet benoemd). En op de duur wordt al dat hameren op genade een soort mantra¹⁰ waarvan weinig kracht uitgaat, hoogstens dat een aantal mensen weer gekieteld wordt in hun positieve zelfgevoel en op de oude voet verder leeft.

Zeker kun je door vanuit Gods wet te preken in de hand werken, dat mensen gaan denken dat ze het zelf moeten gaan doen en de wet in plaats van Christus stellen. Dat is rampzalig. Legalisme of wetticisme of hoe dat beest ook verder heten mag, heeft al veel vreugde in de genade kapotgemaakt. Daarom is het zo'n goede vraag of in de preken Christus centraal staat.

Christus centraal: dat is prachtig

Het gaat erom dat Hij in ons komt wonen. Hij verandert ons leven. Hij alleen kan ons de kracht geven om voor God te leven. Hij gaf de Heilige Geest. Dat is allemaal genade. En dat mag en moet radicaal zonder voorbehoud of verzwakking geprekt worden. Het gaat om Christus alleen en Jezus totaal. Maar wat houdt dat dan in? Luister naar Hem. Kijk naar Hem. Het gaat Hem om jouw leven op de weg van de wet. Dat is de liefde die in de Bijbel nooit vaag is, maar de vorm aanneemt van het leven naar Gods wet.

'Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten af te schaffen. Ik ben niet gekomen om ze af te schaffen, maar om ze tot vervulling te brengen' (Mat. 5:17).

Dat is Christus. Hij is de vernieuwde wet.¹¹ Hij leefde Vaders wet. Hij 'heeft steeds ten volle geleefd naar al de geboden van God, uit de wortel van de waarachtige liefde. Daarom verschijnt voor Gods kinderen de wet in het levende voorbeeld van de volmaakte vervulling. De wet staat in de gouden omlijsting van de verdiensten van Christus, zodat zij geen verschrikking baart, maar liefde vragend en gehoorzaamheid vorderend, tevens gekend wordt in het licht van de bron van onze kracht. Nu verstaan wij pas wat het woord van Jezus:

“Mijn juk is zacht en mijn last is licht” (Mattheüs 11:30) betekent. Hij geeft wat de wet beveelt.¹²

Christus centraal: dat is krachtig

Zoals Jezus zelf deed, zo moet de prediking van de genade krachtig aanwijzen waar het fout gaat en hoe het goed gaat in je leven. Dat houdt je dicht bij Christus. En dat is geen mantra, maar als de weg (wet) van de heiliging duidelijk wordt aangewezen, gaat het om leven in de kracht van Jezus. Hoe dat werkt, wordt mooi omschreven in Dordtse Leerregels V,14: ‘Nu heeft het God behaagd zijn genadewerk in ons te beginnen door de prediking van het evangelie. Evenzo wil Hij het instandhouden, voortzetten en voltooien door het laten horen, lezen en overdenken van het evangelie, door aansporingen, dreigementen, beloften en ook door het gebruik van de heilige sacramenten.’

Genade door de wet

Hoe blijft genade genade? Door Christus te prediken. Door de schoonheid van de wet te laten zien. Door de vermaningen van Jezus en de apostelen. Door de dreigementen van (!) het evangelie.

Besef van eigen onheiligheid brengt ons bij Christus. Als er alleen gehamerd wordt op genade, als we alleen maar horen dat we een parel zijn in Gods hand, gaan we hooghartig aan Hem voorbij leven. Maar als de vermaningen klinken, gaan we haastig naar Jezus om door Hem getransformeerd te worden in een nieuw leven naar Gods bedoeling (lees: wet). En dan straalt de gemeente Licht uit naar de wereld.

Een goede test om te kijken wat de prediking doet, is de vraag: gaat de gemeente gerustgesteld naar huis om gewoon weer op de oude voet verder te gaan na het horen van vele woorden over genade? Of zijn de gemeenteleden opgeroepen om vanuit genade een nieuw leven te leiden? ■

10 Mark Jones, *a.w.*, p. 28,118.

11 In de tegen-de-wetbeweging wordt die uitdrukking gebruikt om de wet aan de kant te schuiven: het gaat om Christus. Maar ik bedoel: Christus schuift de wet niet aan de kant, maar geeft die als het ware een nieuw jasje in de kleur van de genade.

12 I. Kievit, *Vreugde bij de bron, verspreide geschriften*, Apeldoorn, 2014, p. 314. Heel hoofdstuk 7 over het antinomianisme is leerzaam.

Benjamin West,
Jozua steekt met de ark de Jordaan over

